

KULTURHISTORISKT INTRESSANT BEBYGGELSE

-
 Område inom vilket i huvudsak byggnader, mark och vegetation samspelar på ett sätt som ger det tidstypiskt eller säregen karaktär. Inom dessa områden kan således förekomma enstaka objekt av avvikande karaktär.
-
 Byggnad vars tidstypiska egenskaper är relativt välbevarade.
-
 Byggnad som är tidstypisk och stilmässigt välutvecklad eller säregen och där dessa egenskaper är välbevarade.
-
 Märklig byggnad, som haft historisk betydelse eller som besitter sådana kulturhistoriska, tekniska eller estetiska egenskaper som inte kan öterskapas.

Länsstyrelsen i Västmanland / Västmanlands läns museum
INDUSTRIINVENTERING

Inventerare: Jean-Paul Darphin

Inv. datum: 1999	Ek karta nr	Kommun: Västerås
Fastighet: VÄSTERÅS 1:230		Ort: Västerås
Adress / motsv: Slottsbron		Socken: Västerås domkyrkoförsamling
Miljö / infrastrukturer.		

Fd. företag ASEA.
Fd. verksamhet Kraftverk.
Se även fastigheterna:
Nuv. företag:
Nuv. verksamhet:
Fastighetsägare: Västerås Kommun.
Kontaktperson:

Byggnader

Hus/del	Vän	Ursprunglig funktion	Grund / Sockel	Stomme	Fasad		Tak		Byggår
					mtrl	färg	mtrl	färg	
		Turbinhuset							1891

Arkitekter / byggmästare m.fl. Arkitekt Victor Adler Qvist och Gjers.
Omb. tillb. 1910 och 1974 ombyggt till museum. 1991 minikraftverkets aggregat installerat.
Bygg. tekn. skick

Interiörer / utrustning.

Kort historik:
Turbinhuset byggdes 1891. Den elektriska utrustningen för de ursprungliga tre aggregaten tillverkades och ägdes av ASEA. Driften nedlades på 1950-talet varefter verket stod öde till 1974 då det byggdes om till körbart museikraftverk. Turbinhuset är stadens enda bevarade industribyggnadsminne från den allra första och mest intensiva nybyggnadsperioden då grunden lades för svensk storindustri.
Uppgiftslämnare:

Bedömning / anmärkningar:
Fördjupad dokumentation motiverad Av estetisk betydelse för miljön Av betydande historiskt värde

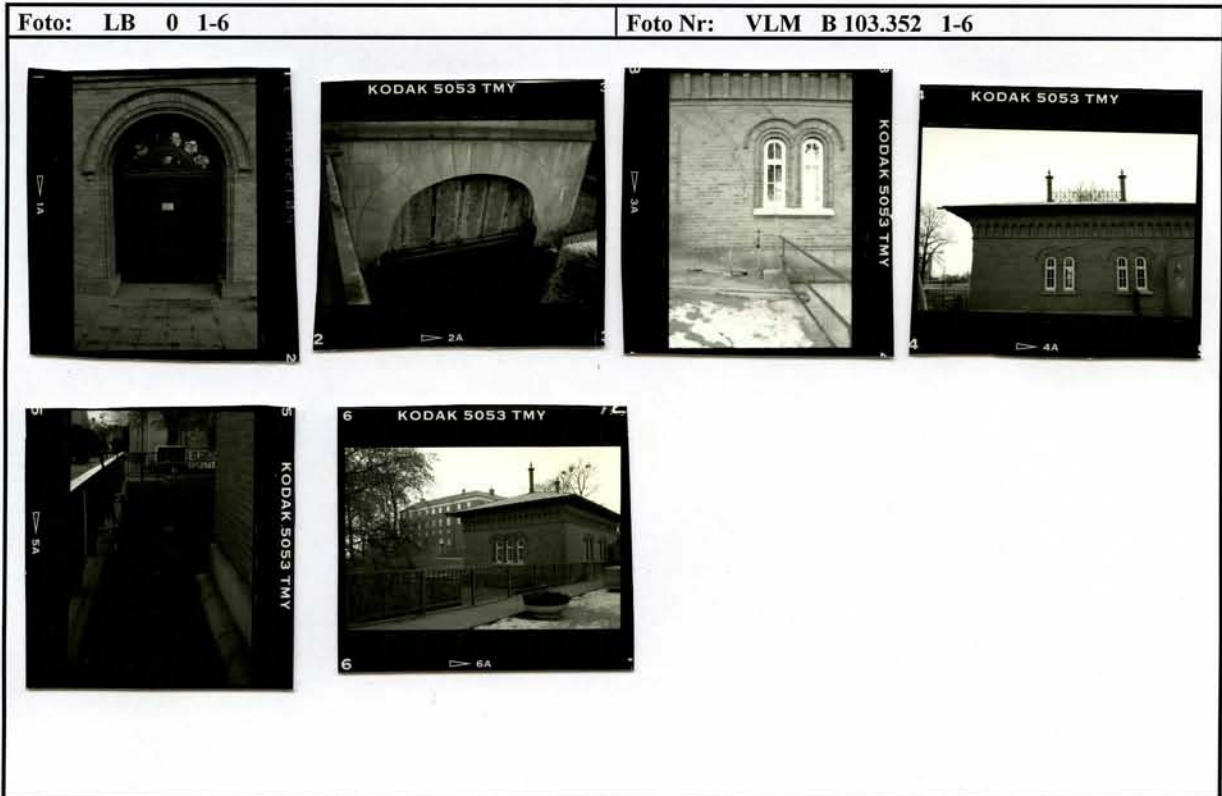
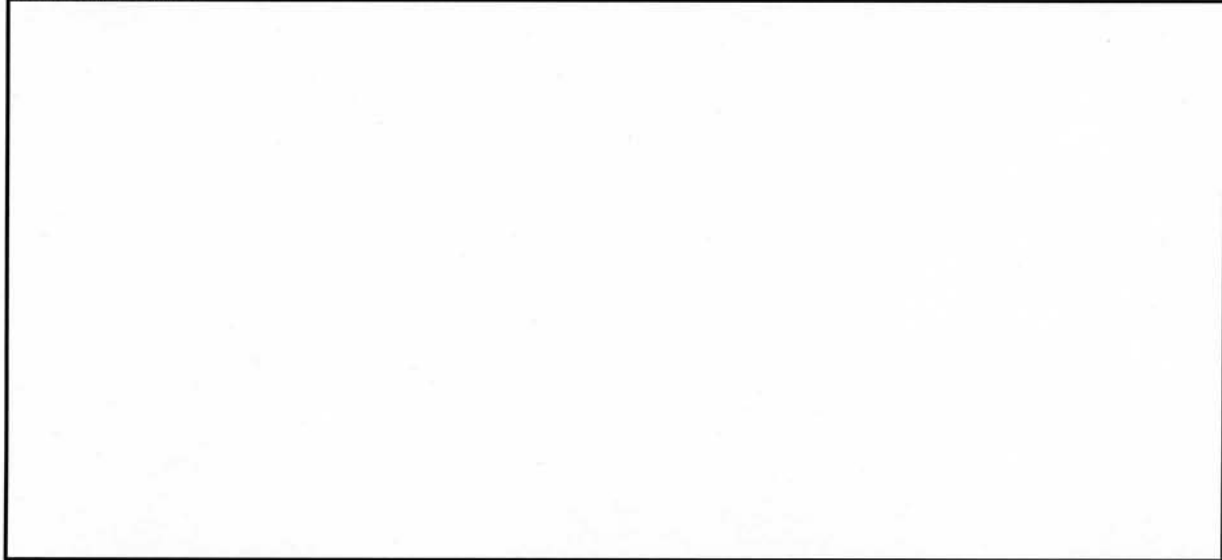
Situationsplan, kartor, källor, ytterligare info: se följande sidor

Länsstyrelsen i Västmanland / Västmanlands läns museum
INDUSTRIINVENTERING

Inventerare: Jean-Paul Darphin

Inv. datum: 1999	Ek karta nr	Kommun: Västerås
Fastighet: VÄSTERÅS 1:230		Ort: Västerås
Adress / motsv: Slottsbron		Socken: Västerås domkyrkoförsamling

Situationsplan / karta

Källor / litt.

Inventering av svensk Vattenkraftverk. I Brunnström, B Spade. 1992
Bilder av Västerås. Jan Gustafsson, Frank Kusan. 1989.
Västerås Stadsbebyggelse. 1980. VLM.

Bilagor:

Turbinhuset - ABBs vagga

Det är ingen som direkt förknippar Västerås med storstilade och dånande vattenfall. Ändå är det just tillgången på vattenkraft - den oansenliga Svartåns stilla flöde - som 1891 bidrog till att staden blev huvudsäte för en av världens största elektrotekniska industrier.

Allmänna Elektriska eller Allmänna Svenska som bolaget senare kallades i folkmun grundades 1883 och dess blygsamma verksamhet bedrevs i Arboga på ett vindförråd med en golvyta på fyrtio kvadratmeter.

Kring 1890 behövde bolaget större lokaler, ökat kapital och framför allt elektricitet. Ordförande i ASEAs styrelse var då västeråsdirektören Oscar Fredrik Wijkman som i kraft av sin position som ledamot av stadsfullmäktige styrde och ställde till den milda grad att han kallades för "Gud Fader" av västeråsarna.

Wijkman var en dynamisk person och hans handlingskraftiga och snabba agerande gjorde att ASEA flyttade till Västerås. Det var han som ordnade att stadens borgare tecknade aktier för sammanlagt 150 000 kronor, att kommunen sålde en lämplig industritomt på 11 000 kvadratmeter till ASEA och att turbinhuset byggdes 1891.

Allt gick i rasande fart. På den nyförvärvade tomten uppfördes verkstadslokaler samt en kontorsbyggnad och redan år 1892 flyttades ASEAs verksamhet till Västerås. Och nu började hjulen rulla ännu snabbare: Nam till sekelskiftet ökade antalet anställda från 163 till 1 143, utleveranser tiodubblades och bruttoinvesteringarna var 1899 fyrtiotvå procent av omsättningen.

ASEAs fortsatta utveckling mot en världsomspännande elektroteknisk industri initierades och fullföljdes av dess starka direktörer.

När den unge Sigfrid Edström tillträdde direktörsposten 1903 inledde han omedelbart en administrativ reorganisation och en finansiell saneringsprocess. Hans erfarenheter från den amerikanska storindustriella produktionen omsattes i praktiken. Det löpande bandets principer introducerades i Sverige och en lång rad effektiva rationaliseringsåtgärder genomfördes långt innan ordet rationalisering ens var i bruk.

På sextioalet var det Curt Nicolin som styckade företaget i ekonomiskt hanterbara enheter - sektorer. Det var han som förde rationaliseringen från verkstadsgolvet till kontoret och vidare en bra bit upp i administrationen.

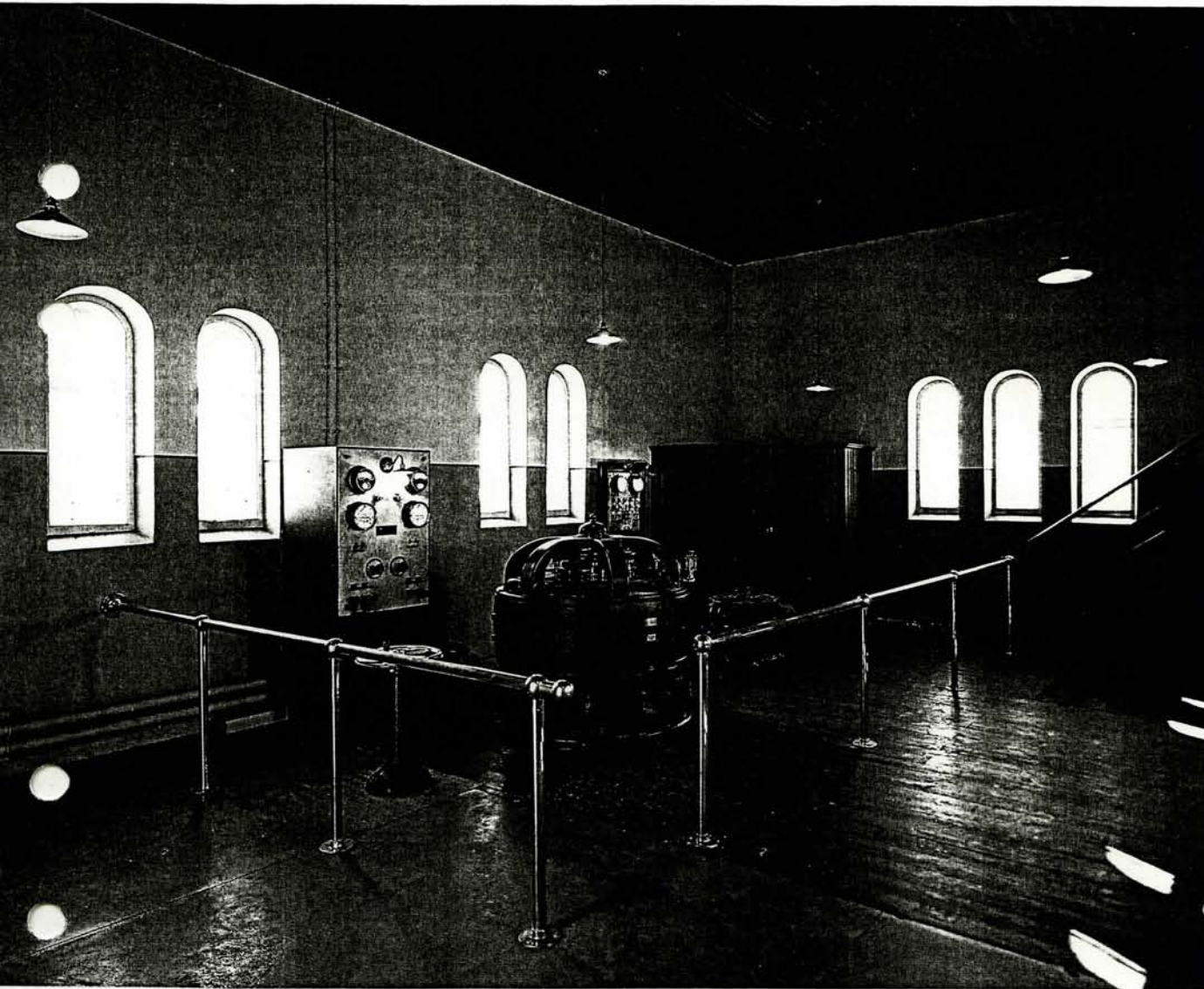
Sedan kom Percy Barnevik på åttioalet och internationaliserade ASEA. Intressanta företag ute i världen köptes upp och till sist åstadkom han ett samgående med Brown Boveri i Schweiz. ASEA blev ABB och världens största elektrotekniska företag.

Turbinhuset är stadens enda bevarade industribyggnadsminne från den allra första och mest intensiva nybyggarperiod då grunden lades för svensk storindustri. Tre turbiner levererade då en sammanlagd kraft på cirka 110 kW.

Kraftstationen fungerar än idag. Läns museets vaktmästare kommer och låser upp dörren och om så önskas sätter han igång turbinen. ABBs utländska besökare, tekniker från Japan, Ryssland och Texas betraktar andäktiga och tysta lokalen där allt är autentiskt; från golvtiljorna till strömbrytaren och koltråds-lampan i taket. Det börjar surra och vibrera och så tänds ljuset genererat av turbinen.

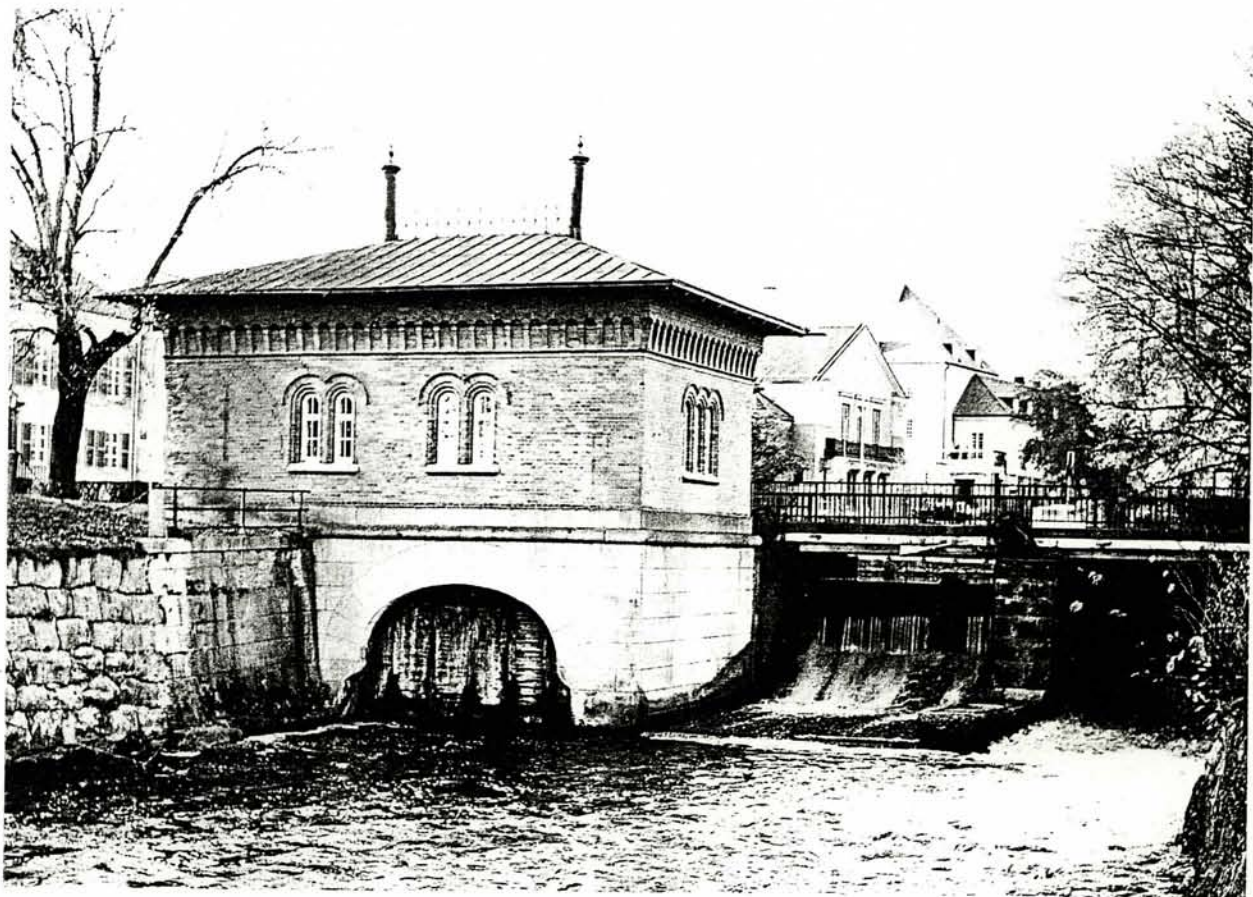
Bilder av Västerås, 1989
Jan Gustafsson & Frank Kusán.

Tekniker från hela världen som besöker Västerås tittar in i Turbinhuset och beundrar dess unika och autentiska miljö.

Mitt inne i Västerås ligger det lilla kraftverket med sitt smakfullt utformade maskinhus. I dammöppningen omedelbart till höger om maskinhuset döljer sig den ålderdomliga klaffluckan. BS 1990.

VÄSTERÅS

1891

Ort: Västerås. *Kommun:* Västerås. *Län:* Västmanland. *Ägare:* Västerås kommun. *Vattendrag:* Svartån. *Fallhöjd:* 3,7 m. *Drivvattenföring:* 6 m³/s (1910). *Effekt:* 120 kW (1910). *Årsproduktion:* ca 0,3 GWh.

Anmärkning

Driften nedlagd på 1950-talet varefter verket stod öde till 1974 då det byggdes om (!) till körbart museikraftverk. 1991 installerades mycket diskret ett modernt minikraftverk i kraftstationen.

Byggnadsdata

Byggnadsår: 1891. *Ombyggnad:* 1910 nytt maskineri, 1974 ombyggt till museum, 1991 minikraftaggregat installerat. *Byggherre:* Västerås Stads

Dambyggnadskomité. *Projektör:* Qvist & Gjern. *Arkitekt:* Victor Adler, Stockholm. *Byggnadsentreprenörer:* Johan Mattsson, Västerås och Carl E. Janson, Lindsberg. *Turbintillverkare:* Verkstaden (G1), okänd (G3). *Generatortillverkare:* ASEA (G1, G2), okänd (G3).

Utförande

Grupp: 1. *Dammtyp:* massiv stendamm. *Utskov:* klafflucka (ursprunglig) samt modern planlucka; spettluckor i turbinsumpens nedströmshävel, manövrerade inifrån maskinhallen. *Vattenvägar:* intag i damm – öppna sumpar under maskinhuset – utlopp till ån. *Antal maskinaggregat:* 3. *Maskinarrangemang:* G1 vertikalaxlad och direkt driven; G2 horisontalaxlad generator, driven med rem från

G1; G3 okänd. *Turbintyp*: G1 francis, tvillingmontage; G3 okänd. *Generatortyp*: G1, G2 likström, öppna; G1 sköldlagrad; G2 stålagra; G3 växelström, asynkron. *Ställverksplacering*: ställverk saknas. *Maskinhus, form*: rektangulärt maskinrum. *Maskinhus, byggnad*: underbyggnad troligtvis av sten, överbyggnad av tegel, valmat tak täckt av falsad plåt.

Kommentar

Kraftverket uppfördes av staden som ett led i dess strävan att få det 1890 nybildade ASEA att etablera sig i Västerås. Den elektriska utrustningen för de ursprungliga tre aggregaten tillverkades och ägdes av ASEA samt utfördes för likström som överfördes några hundra meter till de nybyggda verkstäderna. Första tiden var tillgången på elkraft så stor att man också kunde sälja kraft till några industriidkare och hantverkare i närheten vilket innebar landets första abonnentdistribution av elkraft från ett vattenkraftverk. Västeråsverkets tekniska utformning kom att bli urtypen för 1890-talets lågtrycksverk med vertikal maskinuppställ-

ning. Av intresse är även den ålderdomliga klaffluckan i dammen.

Maskinhuset är ett av de få som under 1800-talet ritades av en arkitekt. Det är en mycket prydlig liten paviljongartad byggnad med drag av medeltida försvarsanläggning; en omöjlig blandning kan det tyckas, men i detta fall en nödvändig kompromiss med tanke på det känsliga läget intill slottet. Det är frisen i form av s.k. lombardiska band och de kopplade rundbågiga små fönstergluggarna som ger medeltidskaraktären. Det tunna, flacka valmtaket däremot, är det nödvändiga komplement som ger byggnaden den elegans den behöver för att inte likna vilken annan kommunalteknisk anläggning som helst. Elegansen förstärks av den smäckra takryttaren.

Ombyggnaden 1974 är märklig och har ett något tveksamt historiskt värde.

Litteratur

Spade, Bengt & Brunnström, Lasse. Kraftöverföringen Hellsjön-Grängesberg. Ludvika 1992.

OSKARSTRÖM

1906

Ort: Oskarström. *Kommun*: Halmstad. *Län*: Halland. *Ägare*: Trilleholms Kraft AB, Falun. *Vattendrag*: Nissan. *Fallhöjd*: 3,5 m. *Drivvattenföring*: 40 m³/s. *Effekt*: 1 290 kVA. *Årsproduktion*: 4 GWh.

Byggnadsdata

Byggnadsår: 1905–06 (G1–G3), 1950-talet (G4). *Byggherre*: Oskarströms Sulfit AB. *Projektör*: VBB på grundval av förslag uppgjort av ingenjör W E Gagner J:r. *Arkitekt*: okänd. *Byggnadsentreprenör*: Skånska Cementgjuteriet AB. *Turbintillverkare*: okänd (G1–G3), Maier, Tyskland (G4). *Generatortillverkare*: ASEA (G1–G3), Siemens, Tyskland (G4).

Utförande

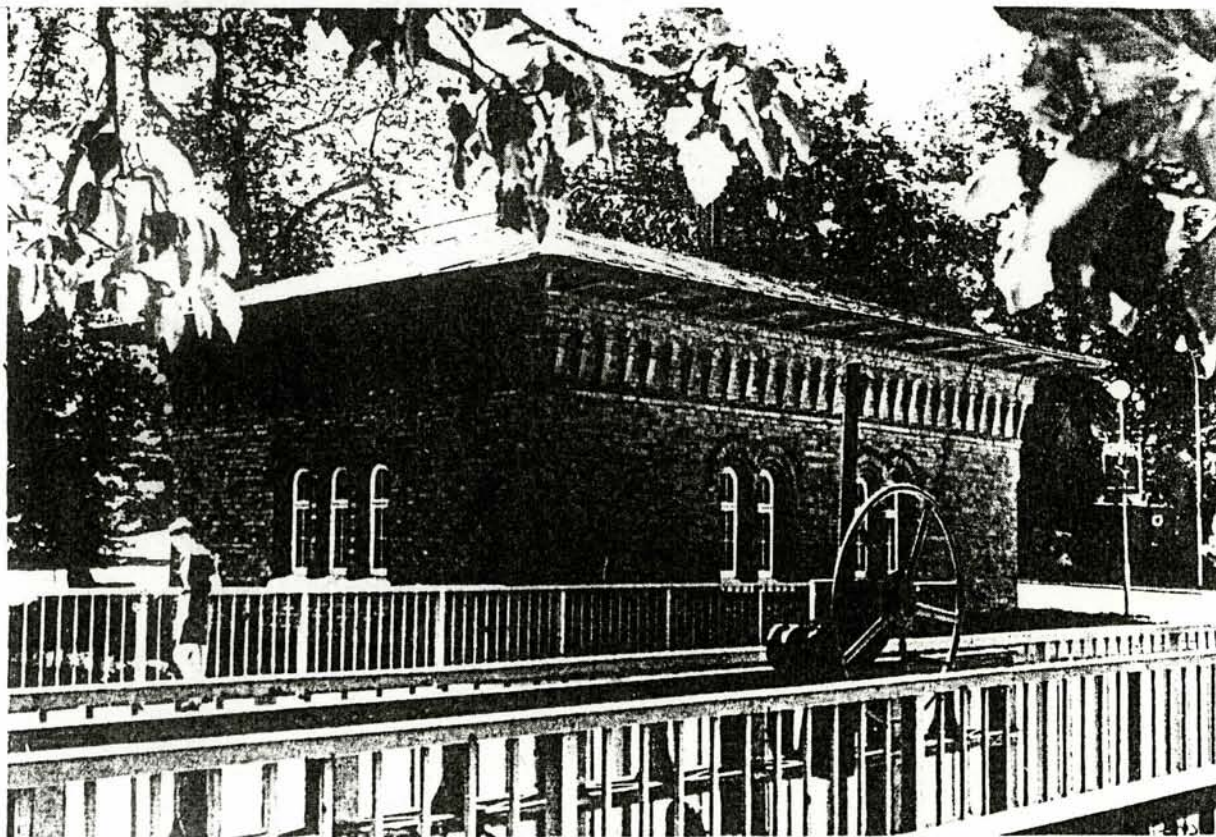
Grupp: 1. *Dammtyp*: massivdamm av sten och betong. *Utskov*: spettluckor, skibord. *Vattenvägar*: intag i damm – öppna sumpar under maskinhus –

utloppskanal 100 m. *Antal maskinaggregat*: 4 huvudaggregat, 1 hjälpaggregat. *Maskinarrangemang*: vertikalaxlat. *Turbintyp* G1–G3 francis i trillingmontage med enkelhjul överst och tvillinghjul nederst samt horisontella sugrörsutgångar; G4 kaplan. *Generatortyp*: 3-fas, synkrona, öppna, överliggande bärlager. *Ställverksplacering*: i maskinhall. *Maskinhus, form*: rektangulärt med mitt-risaliter på både upp- och nedströmssidorna. *Maskinhus, byggnad*: underbyggnad av betong med gjutna sugrör, överbyggnad av tegel, platt tak täckt av falsad plåt.

Kommentar

Ett utpräglat lågtryckskraftverk, anlagt för ägarens närbelägna sulfitfabrik. Ålderdomligt turbinarrangemang av 1890-talstyp i en tid då de horisontalaxlade verken var à la mode. Förvärvat av nuvarande ägare 1991.

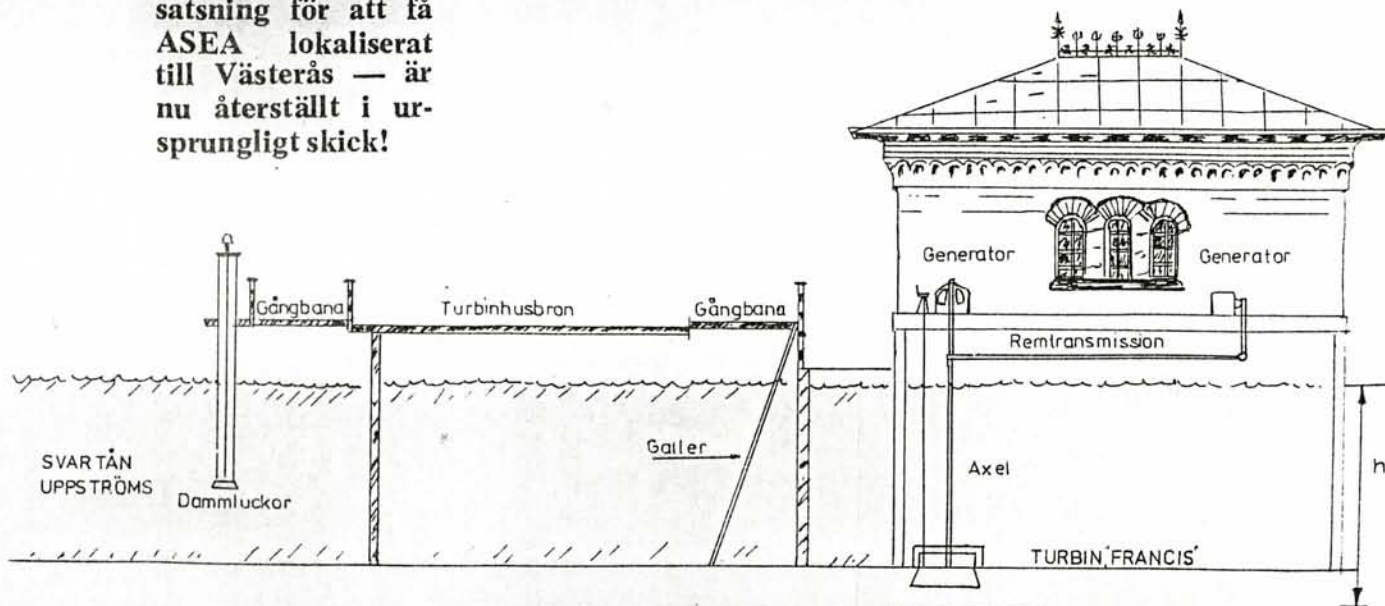
Västerås
kommun
informerar

TURBINHUSET

Turbinhuset

— 1890-talets stora
satsning för att få
ASEA lokaliserat
till Västerås — är
nu återställt i ur-
sprungligt skick!

$P=9,81 \cdot h \cdot Q$
 P =Effekt i kW
 h =höjden
 Q = m³/sek vattenmängd

TURBINHUSET

Den s k turbinhusbyggnaden vid Slottsbron har under senare år varit föremål för diskussioner att utnyttjas som museum. Anledningen till detta är att "Turbinhuset" är något av industrihistoria för Västerås, då byggnaden inklusive utrustning, som framgår av det följande, varit en av orsakerna till att ASEA förlagts till staden. Både kommunen och ASEA har visat intresse i frågan, men museiplanerna har inte kunnat förverkligas förrän i år på grund av bristande ekonomi.

Det torde inte undgått någon att Västerås till stor del präglas av ASEA och det är därför på sin plats att gå in på lite historia för att byggnadens värde verkligen skall förstås.

År 1881 tändes elektrisk gatubelysning för första gången i Sverige vid en försöksanläggning, iluminerande Gustav Adolfs Torg, Norrbro och kajen nedanför Slottet i Stockholm. Initiativtagare var en grosshandlare, Ludvig Fredholm, som assisterades av en ung ingenjör, nyligen utexaminerad från Tekniska Högskolan, vid namn Göran Wennström. År 1882 sammanträdde Fredholm med Görans äldre bror, uppfinnaren Jonas Wennström, varvid han förvärvade rätten till Jonas Wennströms konstruktioner och patent inom eilområdet. År 1893 bildas så ett bolag med Fredholm som verkställande direktör, Jonas Wennström som konstruktör och konsult samt Göran Wennström som verkstadschef. Verkstaden förldades till en liten vindstokal i Arboga, där bolaget började sin tillverkning av elmaskiner. Verkstaden utvidgades så i flera etapper men i slutet av 1880-talet blev det klart att den snabbt växande industrin krävde väsentligt större utrymmen. Man måste finna en ny verksamhetsplats, i eller utanför Arboga.

Under tiden hade Oskar Fredrik Wijkman, ledamot i stadsfullmäktige i Västerås, tillika vice ordförande i stadens drätselkammare och verkställande direktör för Västerås Mekaniska Verkstad, varit den drivande kraften bakom elektrifieringen av Västerås domkyrka samt utfört en bemarkt belysnings- och kraftöverföringsanläggning i Mekaniska Verkstaden. Båda uppdragen anförtroddes åt Arboga-företaget. Under samarbetet med bröderna Wennström hade Wijkman blivit övertygad om Arboga-bolagets framtidsmöjligheter. Då bolaget nu sökte en ny verksamhetsplats i Arboga, Örebro eller Västerås engagerade sig Wijkman starkt för att ge Västerås företräde.

Förutsättningarna för en etablering var att bolaget skulle kunna erhålla tillräcklig vattenkraft för industrins drift samt välbefägen tomtmark. Dessutom lyckades Wijkman erhålla ett intresse hos västeråsarna att teckna en stor del av det aktiekapital som erfordrades för den utökade verksamheten.

Den kraft staden kunde erbjuda låg i ett nedre vattenfall i Svartån. Där låg en kvarn, vars ägare i arrende för fallet erlagt en årlig avgift av 50 kr. Efter flera diskussioner i fullmäktige inlöstes kvarnen och beslutades att bygga en damm med turbinbyggnad. Dess-

utom var staden villig att avyttra en del mark på den mark där gamla ASEA-verkstäderna nu ligger. De åtgärder Västerås stad vidtog ansåg de ledande i Arboga-företaget så gynnsamma att det vid konstituerande bolagsstämma i december 1890 beslöts att bilda ett nytt bolag vid namn "Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget" med säte i Västerås.

Under 1891 uppförde så staden turbinbyggnaden samt dammbyggnaden för en kostnad av cirka 50.000 kr. Byggnaden inkluderade då trenne turbiner om 50 hästkrafter vardera och genom avtal utarrenderades byggnaden till ASEA från och med 1892 mot en årlig hyra av 6.000 kr. ASEA installerade därvid på egen bekostnad all elektrisk utrustning. Överföringen från turbinerna till de av ASEA installerade generatörerna skedde via rem-transmissioner.

I början av 1900-talet fann bolaget dock att det allt ökade kraftbehovet ej kunde täckas från turbinhuset, varför kraft hämtades från annat håll och turbinhuset återlämnades till staden. Åren 1910-1911 reparerades så turbinhuset och dess maskineri moderniserades. Så lunda inmonterades två tvillingturbiner vardera om 75-90 hästkrafter med vertikala axlar samt två nya generatorer för 450-660 volt.

Turbinhuset har sedan levererat kraft till i slutet av 1950-talet, då likströmmens betydelse för Västerås upphörde och varefter byggnaden i stort sett har stått oanvänd. Den restaurering och ombyggnad av byggnaden samt inredning till museum som skett under vintern-våren 1974 har kostat cirka 150.000 kr. Härvid har efterliknats byggnadens funktioner från sekelskiftet så mycket som möjligt.

I byggnaden har installerats en turbin av äldre ursprung om cirka 10 hästkrafter, drivande dels en av de ursprungliga likströmsgeneratorerna från 1892 om 6,6 kilowatt, 110 volt och 825 varv/minut, dels en av de båda likströmsgeneratorerna från epoken 1910-1958 om 60 kilowatt, 450-660 volt och 220 varv/minut. Vidare har uppförts manövertavlor samt belysning med ursprung från sekelskiftet. Vattenkraften utnyttjas härvid för belysningen inom byggnaden.

Muséet stod klart i början av juni 1974 och invigdes av Hans Majestät Konungen vid dennes besök i Västerås den 17 juni 1974. Muséet är avsett att visas för allmänheten och torde inte minst vara lämpligt som studiebesök för skolklasser o dyli. Muséet kommer att vara öppet för allmänheten tisdagar kl 10.00-11.00 samt torsdagar kl 14.00-15.00, men i övrigt för grupper på andra tider efter överenskommelse per telefon 021/16 18 34 informationskontoret, Västerås kommun.

Ann. 1 hästkraft = 0,736 kilowatt

INVENTERING AV SVENSKA VATTENKRAFTVERK

Löpnr 706 .....
 Bev.kategori .....

Inventerare L Brinnström & Scade

Besöksdatum 1992-03-30

Allmänna uppgifter

1. Kraftverkets namn	Västerås Stads kraftstation "Turbinhuset"		
2. Nuv. ägare, tel	Västerås kommun, bygnad, ABB maskiner		
3. Kontaktpers. tel	Jan Faisth, Länsmuseet, 021-195480		
4. Vattendrag	Svartån (Norrström)		
5. Kommun	Västerås	6. Län	Västmanlands
7. Läge, topogr. kartan	11 650	66 09 92	154176
8. Byggn.år el. -period	1891		
9. Omb.år el. -period	1906 1911, 1974, 1991		
10. Nuv. status	Drift m. nytt maskineri		
11. Fallhöjd H_B/H_N , m	3-3.7	12. Utb.v.föring, m ³ /s	
13. Märkeffekt		14. Normalårsprod. GWh	

Tekniska uppgifter

21. Damm, typ	Stendamm, mod. m betong		
22. Damm, avb.anordn.	Mod. planlucka, hydraulmanövrerad, nivåstyrd. Sammal fjällbar planlucka m kättingspel, O&S-konstruktion		
23. Vattenvägar	Intag i damm - öppen sump - utlopp mot ön. Litskovsluckor även i turbinsumpens nedströmsdel!		
(Aggregat nr)	E1	E2	E3
24. Turbin, typ, färg	Enkeltlig vertikal francisturbin i öppen sump	E2:s gemensamt driv turbin	Medligger installerat minikraftaggregat
25. " , tillv.	Verktäden		
26. " , tv.nr/år	553 el. 560 /1910		
27. " , effekt	90 hk (37 m)		
28. " , varvtal	230 rpm		
29. Regul., typ, färg	Handpådraz		
30. " , tv o bet.			
31. " , tv.nr/år			
32. Gener., typ, färg	Vertikal öppen sköldlagad, likström, svart	Horisontell stälband likström, svart, "Wen-ströms gmyta."	
33. " , tillv.	ASEA	El. AB Stockholm	
34. " , tv.år	(1910)	(1887)	
35. " , tv.nr	27329	77	
36. " , typbet.	KS 19	H	

	G1	G2	G3
... effekt	90 hk		
... spän. V	450 - 660 V	110	
... ström. A	133 - 91	60	
" ... varvtal	?	825	
... atare, typ, färg	/	/	
" ... tv o bet.			
" ... tv.nr/år			
" ... spän. V			
" ... ström A			
" ... effekt			
... Kontrollutrustning	På marmortavla i maskinhall		
... allv.utrustning	Saknas		

... hus, byggn.beskrivning

1. Underbyggnad, konstr.	Troligtvis betong. Slätputsad ytteryta m "stenmönster"
	Sockel av granit
2. Överbyggnad. konstr.	Bärande tegelmurverk m upphill utkränt väggalliv
	m rundbågefris. Vackert detaljerat entréparti liksom
	Vinrätt trägolv vid gärdar. Laddad betong närmast ^{fönstergrupperna} dörren.
3. Golv	Tegel
4. Exteriör, ytskikt	Rött
5. " , färg	Slätputs
6. Interiör, ytskikt	Ljuslön ca 2 m hög bröstning däröver vitt
7. " , färg	
8. Stertak, form	Valmat m flack takvinkel. Ventilationsstörre
9. " , täckning	Falsad plåt. Smidesparti på nocken mln skorstensmån
10. " , färg	Svart. Ordentligt takutskjut runt om med prof. takspisar
11. Snertak, form	Plant
12. " , material	Bräder
13. " , takstolar	Trä, ej synliga
14. " , färg	Mörkt brunbejade
15. Fönster, form	Rundbågiga i par eller ens till smala. Spröjsade
16. " , material	Trä
17. " , färg	Vita
18. Dörrar, form	Rundbågig m vackert genombrutet örestycke
19. " , material	Trä
20. " , färg utv.	Tjörbrun
21. " , " inv.	"
22. Ställverkstorn	—
23. Utledningstorn	—

4. Särsk. utsmyckn o
spec. iakttagelser

Många dekorativa inslag

Bygguppgifter

81. Byggherre
82. Huvudprojektör
83. Arkitekt
84. Byggn. entreprenör
85. Underleverantörer

Westerås Stad (arrondissement av ASEA 1892-1902)

Qvist & Gjer, rirboğa

Victor Adler

J Mattsson (O&S) och Jansson i Håga Linderberg

Arkivalia o dokumentation

91. Bev. ritn., förv.

"Eitning till turbinbyggnad i Westerås" Victor Adler juli 1891
i knf. Färglagd.

92. Bev. foton, brev

93. Litt.ref.

SOU 1930: nr 567. "VÄSTERÅS STADJ TECHNISKA VERK 1861-1936" V 1936.

94. Övr. ref.

95. Foton, neg.nr

Övrigt

101. Kompl. bebygg.

102. (Anl. kondition)

Väl underhållen. Visas som museistation idag.

103. Tekn/ark.hist status

Det ursprungliga turbin- och generatormaskineriet ut-
bytt ca 1906. Nuvar. utseende erhålls vid "restaurening"
1974 då ett av 1906 års aggregat behölls. Ca 1991 in-
ställdes mycket diskret ett nytt minikraftaggregat.

104. Kompl. upplysningar

Av det ursprungliga verket torde idag endast åter-
stå dammkropp med fällbar utskottlucka maskin-
hus samt turbinsump med luckor i Sumpens ned-
strömsvägg.

Verket var med 1906 års maskinen i drift in
på 50-talet och producerade således likström för
distribution i staden.

Uopr. installation: 3 st 4,5 fob Sugturbiner av Q&G:s konstr.
tillv. vid Örefrens Bruk och 50 hk vardera vid 3,7 meters fallh.
Turbinerna drev via växlar och remtransmissioner likströmsgenera-
torer, en på 28 kW (700 rpm) och två på 15,5 kW (580 rpm)
samtliga tillv. av ASEA.

Sumpluckor manövreras inifrån stationen

Vänd!

ationer står några "museimaskiner" uppställda:

1. 3-fasgenerator, ASEA, Wenströms patent, typ VM1, 60 (3) volt, 10 kW
720 rpm, roterande armatur
2. 3-fasgenerator m kortsluten rotor, ASEA, i örigt skänd¹⁾
3. Likströmsmaskin, dynamo, typ B, nr 2, 30 V, 10 A, 670 rpm
ASEA (Arboga) 1883. Wenströms "gryta"
4. Likströmsmotor ASEA typ MT 12 nr 4233, år 1900, 105 V, 21 A,
2.5 hk, 1.800 rpm.

1) Tröligtis den första 3-fasgeneratoren,
byggd för experiment 1890-1891,
ombyggd²⁾ efter de misslyckade
experimenten varen 1891 och installerad ca 1894
i Fagesta. Återtagen av ASEA efter
ca 10 år och placerad i ASEA:s
museum, på senare tid överflyttad
till turbinhuset.

KVARTER/FASTIGHET Turbinen ADRESS Slottsbron TYP Kraftverk BYGGNADSÅR 1891
 ARKITEKT Qvist och Gjers Konstruktionsbyrå För bruks- och Vattenbyggnader
 Arboga BOSTADSYTA LOKALYTA KARAKTÄRISTIK Byggnaden
 uppförd i tegel. Fönster, dörrar och takfris är rundbågiga. Influerad av
 nyromantisk stil. Smidesornamentik på taket.

KVARTER/FASTIGHET Stg 2256 C ADRESS Mälargatan 2 TYP Tullhus
 BYGGNADSÅR 1939 ARKITEKT Per Bensson BOSTADSYTA LOKALYTA
 KARAKTÄRISTIK Tvåvånings tegelbyggnad under ett sadeltak. Byggnaden är
 anpassad till kringliggande tegelbebyggelse. Klassicistiskt utformad entré.

Västerns stadsbebyggelse - ULH 1980

=====
KV. TURBINEN, KRAFTVERK

Raä-nr : 2334-I-1002-01-0000
Upprättat av : Bengt Norling

Datum: 94-10-27

Landskap/Län : Västmanland, Västmanland
Kommun/Socken : Västerås, VÄSTERÅS
Stift/Kontrakt: VÄSTERÅS, DOMPROSTERIET
Pastorat/Förs.: VÄSTERÅS DOMKYRKOFÖRSAMLING, VÄSTERÅS DOMKYRKOFÖRSAMLING
Ort : VÄSTERÅS
Kvarter : TURBINEN
Gatuadress : SLOTTSTRON

Fast.h.beteckn:
Ek.karta :

Koordinater: X = 1542.00 Y = 6610.00

Registrerade uppgifter per 1995-01-04

SKYDDSFORM, BYGGNADSKATEGORI

Funktion E 40.100

BYGGNADSHISTORISKA UPPGIFTER

Byggnaden uppförd år Årtal: 1891
Arkitekt (uppförande) Qvist & Gjer Konstruktionsbyrå

BYGGNADSTYP, BYGGNADSSÄTT, MATERIAL, DEKORATIONER

Stomme/yttervägg Tegel

LITTERATUR OCH ANDRA KÄLLOR

Litteratur (331) 1981